

LEZERS AAN HET WOORD

Carrosserie De Meulemeester

Yvan Mahy verzamelt niet enkel antieke auto's (Mahymobiles, Leuze-en-Hainaut), sinds 1963 bracht hij ook een meer dan imposante boeken- en documentatieverzameling bij elkaar. Hij heeft een vraag over de carrosseriebouw op auto's (was ook heel belangrijk in België). Hiervoor zoekt hij inlichtingen over een zekere carrosserie (?) De Meulemeester, die gevestigd zou geweest zijn ergens in Gent. De zaak zou eerder gespecialiseerd geweest zijn in de opbouw van een koelkast op chassis. Zelf vond Yvan Mahy slechts een spoor van een carrossier in 1927 in een Gentse straat, die hem totaal onbekend is. Het adres luidt: '46, rue Van Heke', vermeld in 'Répertoire Automobile A.M.A. – édition 1927-28'. Heeft iemand weet van een archief waarin dit kan opgezocht worden? Zegt de rue Van Heke iemand iets? (noot van de redactie: in de Gentse kanaalzone, grondgebied Gent, Sint-Kruis-Winkel, is er een Gustaaf van Heckelaan en op Ledeberg een Van Den Heckestraat. In Wegwijzers van Gent en in de collectie oude telefoongidsen in het begijnhof DSMG is er geen spoor te vinden van garage of carrosserie de Meulemeester.

Stadsgezichten Gent, arch. Cassiman

Het tijdschrift ontving van architect Cassiman (Drongen) een schenking van 15 schetsen uit zijn studietijd in de jaren 1948-50. Ze betreffen straatjes en deurportieken: een mooie aanvulling bij het album van Gaston De Bruycker. Hij dankt GT voor de uren leesgenot gedurende vele jaren. De potloodschetsen worden toegevoegd aan de collectie 'Grote grafiek' in het documentatiecentrum DSMG, Sint-Amandsberg. In afb. 1 hierbij een voorbeeldje. In volgende nummers hopen we er nog te publiceren.

Boudewijnstraat

Jean Plasschaert signaleert een foutje in het artikel over de straatnamen in de Sint-Pietersstationsbuurt (GT 2018 nr. 3). Prins Boudewijn was geen zoon van Leopold II, maar van diens broer, prins Philippe (1837-1905). De toekomstige koning Albert I en deze Philippe waren broers.

Afb. 1. Een van de tekeningen aan het Documentatiecentrum DSMG geschonken door arch. Cassiman: het Sint-Widostraatje met steekkarren die daar en aan de Lievekaai te huur stonden voor niet-professionele verhuizers. Een artikelje daarover, 'Van steekkar tot ... carhuur', in Van Mensen & Dingen (2013, jg. 11 nr. 2).

Poort Alexianen

Rudy Duprez vond een knipsel met als tekst 'Aan de Oude Houtlei in het bekende Spaans Poortje te Gent, heeft de Heilige Amandus, een nieuw beeld gekregen. Het oude beeld was in een erbarmelijke staat en bovendien bleek dat het van plaaster was. Het nieuwe beeld is anderhalve meter groot en werd gekapt uit Franse steen door beeldhouwer Gerard Thienpont (Zwijnaarde, 1940), die studeerde aan het Sint-Lucasinstituut. Het oude beeld zal worden gerestaureerd en krijgt een plaats in de kapel van het Sint-Amandsinstituut'.

Noot redactie. Bouwsels in barokstijl werden bij ons nogal snel ‘Spaans’ genoemd, hoewel ze met Spanje en Spaanse bouwstijlen niets te maken hebben. Ze zijn eerder op Italiaanse voorbeelden gebaseerd. In het documentatiecentrum DSMG (reeks Straten) vonden we twee teksten van Karel Haerens over dat poortje in de verdwenen krant Het Volk (20 juni 1979 en 15 maart 1983). Over het poortje en het beeld, maar vooral over de beeldhouwer: zie ook het boekje van Haerens ‘Gentse gevelbeelden’ (Het Volk, 1984).

Afb. 2. Een typisch ‘saffaarke’ met kogeltje (collectie Erik Dekeyser).

Saffaarken

Achiel Van Hecke en Erik Dekeyser verwijzen ons voor de vraag van Emiliëne Derdeyn over het saffaarken naar meerdere artikels. In de eerste plaats is er de uitstekend gedocumenteerde studie van Gerda Vereecke over frisdranken, verschenen in het *Tijdschrift voor Industriële Cultuur* van het MIAT (deel 34, 1991) naar aanleiding van een tentoonstelling over suikerdrinkjes, die nogal misleidend de benaming frisdranken meekregen. Verder nog: ‘De geschiedenis van het Saffarke of kogelflesje’ van M. Van Wesemael – Wachtebeke Jaarboek 1979-80 en naar het ‘Tijdschrift voor Heemkunde en Geschiedenis Wetteren – 1982- nr 2, met een bijdrage van R. Lemaire. Achiel herin-

nert zich ook nog andere, typisch Gentse benamingen voor het flesje uit zijn jeugd: baloontsen, zwaantje. Ook Alexander Evrard (95 jaar) beleeft nog veel plezier aan de 'soffaarkes' uit zijn jeugd. Hij bezit geëmailleerde reclameplaten van de firma Chaffart uit de Sint-Pietersnieuwstraat, die hij zal schenken aan het MIAT. Erik Dekeyser heeft, naast Gentse, een exemplaar van zo'n flesje van een andere producent: Teirlinck, Wynkel-Ste-Croix (Sint-Kruiswinkel), Marque déposée (afb. 2 en 3). De knikker zit er nog in, maar de limonade is er uit, schrijft hij. Maar geen nood: in Wachtebeke houdt men nog jaarlijks een Saffaarkesmarkt. Blijkbaar verdreef de naam van de Gentse producent Chaffart die van de andere?

Afb. 3. 'Saffaarke' van de firma Teirlinck uit Sint-Kruis-Winkel (collectie Dekeyser).

De Gentsche handboogschutter

Wie laat ons kijken in zijn exemplaren van “DE GENTSCHE HANDBOOGSCHUTTER” of “De Handboogschutter” Bijzonder orgaan voor handboogschutters / Organe spécial des tireurs à l' arc, Gent, 1911-1940. [Tweetalig weekblad]. Mail ons op davy-goedertier@telenet.be

Van Ganda naar Ganda

Marc Hanson attendeert ons op een fout in de tweede alineë (de Dendermond-

Afb. 4. Een detail uit het kaartje van Blockmans' Een middeleeuwse Vendetta. Gent 1300 met de route door de Borluutclan in 1294 genomen om wraak te nemen op de familie van Sint-Baafs. Links de Sint-Baafskathedraal, toen Sint-Janskerk. Rechts bij het nummertje 10 de abdij- en de parochiekerk van de abdij.

ssteenweg ligt op de westelijke Scheldeoever). Hij wijst ons ook nog een andere mogelijke route aan om van bij de huidige kathedraal naar het Sint-Baafsdorp, de nederzetting bij de abdij, te stappen (en omgekeerd). Die staat nauwkeurig aangegeven in 'Een middeleeuwse Vendetta' (Wim Blockmans, De Haan, Houten, 1987), stevig gebaseerd op de gedetailleerde procesverslagen. Afb. 4, daaruit overgenomen, toont het laatste deel van die route. Leden van de clan Borluut trokken in 1294 langs de Nederpolder naar de huidige Bisdomkaai om via de voorganger van de veertiende-eeuwse Nieuwbrug de Niderschelde over te steken. Daar stapte het groepje over nog een brug, de houten Sint-Baafsbrug, voorloper van de Van Eyckbrug, naar de Sint-Baafsabdij en haar dorp. Ze wilden er wraak nemen op het belangrijkste lid van een familie met de naam van Sint-Baafs. Dat draaide uit op doodslag en had een hele reeks dodelijke vergeldingen tot gevolg.

Heirwegen

Frank Gelaude geeft een nadere uitleg bij de vergelijking van de kaarsrechte

nieuwe steenwegen die vanaf de 18de eeuw aangelegd werden (bv. Brusselsesteenweg) met de Romeinse wegen in GT 2018 nr. 3. Dat waren vrij rechte wegen tussen de toenmalige steden, nederzettingen (vicus, vici) en forten. Ze zijn goed aangelegd, vaak dwars door valleien, maar meestal op de waterscheidingskam tussen twee rivieren of stroombekkens. Deze wegen zijn tot vandaag goed waar te nemen in het landschap en op kaarten rond Cassel, Tongeren, Doornik en Velzeke.

‘Romeinse Heirbanen’ hebben nooit bestaan, wel vroeg-middeleeuwse herenwegen, beschermd of gedoogd door feodale landheren en niet aangelegd door Gallo-romeinen. In actuele termen waren dat publieke wegen, openbare wegen. Meestal kronkelen ze van dorp tot dorp, van kasteel naar stad. Het waren zandwegen in de zomer en modderwegen in de winter. Alle transporten verliepen daarom ook moeizaam. Het woord heirweg of heerweg is een 'contaminatie': twee verschillende begrippen die met elkaar verstrengeld raakten: heer (landheer) en heer of heir in de betekenis van leger of legergroep.

Monument Willem I: een oude gewoonte

Namens het comité ‘Willem, bedankt’ deelt Alexander Evrard onder de titel ‘Een oude gewoonte’ het volgende mee: ‘In het voetstuk van het monument voor koning Willem I, op zaterdag 20 oktober onthuld aan de Bisdomkaai, wordt op symbolische wijze een steenblok van de bijna volledig verdwenen Gentse Citadel in het huidige stadspark ingemetseld, samen met een kleine zgn. ‘tijdsdoos’ waarin enkele voorwerpen die herinneren aan de periode van de oprichting (munten, medailles, afbeeldingen, boek ‘Willem I: een Gentse visie). Dit alles verpakt zodat het zoveel mogelijk de tand des tijds kan doorstaan. Dit is een oude gewoonte die bij het oprichten van monumenten werd toegepast.

Geen Vervaet onthoofd in 1861, maar een Vervaeck

Het internet laat niet alleen toe dat lang geleden gemaakte fouten alsmaar doorleven, het is ook een middel om deze te corrigeren. Dat wil de redactie hier doen met een ruim 30 jaar geleden gemaakte fout in een artikel van wijlen Maurice Van Wesemael over het Rasphuis in Ghendtsche Tydinghen (1986) gesignaleerd door Bert Vervaet. Daarin staat op blz. 23 te lezen dat Alexander Vervaet op 22 mei 1861 de laatste ter dood veroordeelde is geweest die te Gent met de guillotine werd onthoofd. Die terechtstelling gebeurde in het Spaans kasteel. Hier even een kleine rechtzetting ten einde het familiebla-

zoen Vervaeck van deze smet te zuiveren. De naam wordt namelijk vaak verward met Vervaeck. Dat is hier ook gebeurd. Het was Alexander Vervaeck uit Bassevelde, die werd onthoofd. Hij had in een dronken bui zijn zwangere vrouw Antonia Notschaele vermoord.

Mariakapelletje Veergrep

Albert De Graeve reageert op de vermelding in GT jg. 47 (2018) nr. 2 van de verdwenen muurkapel in die steeg. Hij publiceerde in 2014 een artikelenreeks over dergelijke kapelletjes. Een citaat daaruit: ‘Aan huisnummer 4 (van de Veergrep) is in 1962 een muurkapel met een gestoffeerd Mariabeeld aangebracht dat reeds in het beluik bestond vanaf 1832, opgericht omdat het beluik gevrijwaard is gebleven van de cholera-epidemie. Het huidige beeld is evenwel niet meer gestoffeerd, maar oogt toch mooi’. Onze correspondent ondernam stappen bij de dienst Monumentenzorg om de kapel terug te laten plaatsen.

Kinderen gestorven in Sint-Amandsberg (1917)

Maurice Fruytier vraagt naar de oorzaak van de dood van twee kinderen Christina en Victor Callant, geboren in Moerbeke-Waas en in Sint-Amandsberg begraven, gestorven resp. 2 en 3 maart 1917. Weet iemand of er in die dagen gebombardeerd werd? Of gebeurde toen iets anders in Sint-Amandsberg?

Foto station en Maria-Hendrikaplein foutief gedateerd.

Antoine De Moor weet stellig dat de foto van het Sint-Pietersstation met het voorplein, verschenen in GT 2018 nr. 4-5, p. 310, in het onderschrift foutief gedateerd is in 1948. Dat hij vermoedelijk voor de oorlog (1938?) gemaakt werd, kan afgeleid worden uit de bebouwing met de watertoren in de achtergrond en uit de modellen van de auto's op de voorgrond. (Nvdr: de fout kan gebeurd zijn bij de eindredactie van de tekst).

Bodemonderzoek Ottergemsesteenweg

In het kader van een bodemonderzoek te Gent, t.h.v. de voormalige fabriek van Sidac-UCB aan de Ottergemsesteenweg, is de firma Esher op zoek naar oude foto's, plannen, info van het aanwezige kalk/gipsstort en de voormalige waterzuivering. Contact: Hendrik Van Herzele, projectleider (www.esher.be) 09/265 86 80 of 0497 42 56 92